

مبانی نظری نسبت‌های مالی تعهدی و نقدی: چارچوبی برای تحلیل نقدینگی و عملکرد

حسن پسندی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۲/۳۱

چکیده

این تحقیق به بررسی محتوای اطلاعاتی نسبت‌های مالی مبتنی بر جریان‌های نقدی در مقایسه با نسبت‌های سنتی تعهدی می‌پردازد. اگرچه هر یک از این روش‌ها اطلاعات خاصی ارائه می‌دهند و جایگزین یکدیگر نیستند، ارائه همزمان آن‌ها تصویری جامع‌تر از وضعیت عملیاتی و نقدینگی واحد تجاری فراهم می‌کند. در این مطالعه، همبستگی بین نسبت‌های نقدی و تعهدی مورد آزمون قرار گرفته تا مشخص شود آیا نسبت‌های نقدی دارای بار اطلاعاتی افزاینده هستند یا خیر. نتایج نشان می‌دهد که بین این دو دسته نسبت همبستگی معنی‌داری وجود دارد و استفاده ترکیبی از آن‌ها به درک دقیق‌تری از موقعیت مالی و عملکرد واحد تجاری منجر می‌شود. این یافته‌ها بر اهمیت گنجاندن صورت جریان‌های نقدی در کنار صورت‌های مالی سنتی تأکید دارد.

واژگان کلیدی

نسبت‌های مالی، حسابداری تعهدی، جریان‌های نقدی، صورت‌های مالی، نقدینگی، محتوای اطلاعاتی، همبستگی

۱. مسئول مالی و درآمد شهرداری دوزه.

مقدمه

صورت‌های مالی به‌عنوان ابزار اصلی انتقال اطلاعات حسابداری به استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی، نقش کلیدی در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی ایفا می‌کنند. این صورت‌ها، شامل ترازنامه، صورت سود و زیان، و صورت جریان‌های نقدی، اطلاعات مفیدی درباره منابع اقتصادی، عملکرد مالی، و نقدینگی واحد تجاری ارائه می‌دهند. با این حال، حسابداری تعهدی که مبنای تهیه ترازنامه و صورت سود و زیان است، به‌طور کامل جریان‌های نقدی را منعکس نمی‌کند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از شرکت‌ها، با وجود گزارش سودهای قابل توجه، در پرداخت بدهی‌های خود با مشکل مواجه شوند. از این‌رو، نیاز به اطلاعاتی که جریان‌های نقدی را به‌صورت شفاف نشان دهد، بیش از پیش احساس می‌شود.

نسبت‌های مالی، به‌عنوان ابزاری برای تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی، امکان ارزیابی نقاط قوت و ضعف واحد تجاری را فراهم می‌کنند. این نسبت‌ها که عمدتاً بر اساس داده‌های تعهدی محاسبه می‌شوند، اطلاعاتی درباره سودآوری، نقدینگی، و توان بازپرداخت بدهی‌ها ارائه می‌دهند. با این حال، تحولات اخیر در حسابداری، به‌ویژه الزام به تهیه صورت جریان‌های نقدی، بر اهمیت نسبت‌های مبتنی بر جریان‌های نقدی تأکید دارد. این نسبت‌ها می‌توانند درک بهتری از نقدینگی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری ارائه دهند و در پیش‌بینی ورشکستگی یا تخصیص نادرست منابع نقش مهمی ایفا کنند. تردید وجود دارد برای استفاده روشهای حسابداری سنتی برای گزارش‌گری فعالیت‌های اقتصادی پیچیده امروز که کفایت لازم را داشته باشد. نسبت‌های مالی یکی از ابزارهای ارزیابی شرکتها توسط سرمایه‌گذاران و همچنین ابزاری برای مدیریت واحد تجاری برای ارزیابی مدیریت واحد تجاری است. این نسبتها بر اساس ارقام مندرج در صورتهای مالی سنتی که بر اساس روش حسابداری تعهدی تهیه شده‌اند محاسبه و استخراج می‌شوند.

صورتهای مالی سنتی اطلاعاتی در مورد جریانهای نقدی منعکس نمی‌نماید و این یکی از ضعفهای عمده صورتهای مالی سنتی است. حسابداری تعهدی اصولاً پوششی بر جریانهای نقدی واحد تجاری می‌کشد در چنین شرایطی فرض بر این است که فقدان اطلاعات لازم در خصوص گردش وجه نقد می‌تواند سبب گمراهی تصمیم‌گیرندگان شود بسیاری از شرکتها که دارای سودهای هنگفت می‌باشد. بازهم با چنین شرایطی در پرداخت بدهی خود با مشکل روبه‌رو هستند.

یکی از پیامدهای سیر تکامل حسابداری استفاده از نسبتهای مالی جهت تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی است. یکی از تحولات حسابداری که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته لزوم تهیه ((تهیه صورتهای جریان وجه نقد)) به‌عنوان یکی از صورتهای مالی اساسی توسط واحدهای تجاری است. استفاده از نسبتهای نقدی می‌تواند در ارزیابی نقدینگی و توان پرداخت دیون واحد تجاری نقش زیادی داشته باشد. توانایی پیش‌بینی ورشکستگی واحد تجاری هم از دیدگاه سرمایه‌گذاری خصوصی و هم اجتماعی از آنجا که نشانه‌اشکاری از تخصیص نادرست منابع است حائز اهمیت می‌باشد. دیکي هشدار اولیه از احتمال ورشکستگی، مدیریت و سرمایه‌گذاران را قادر می‌سازد تا دست به اقدام پیشگیرانه بزنند.

در ایران، هیئت تدوین استانداردهای حسابداری پیشنهاد کرده است که صورت جریان‌های نقدی جایگزین صورت تغییرات در وضعیت مالی شود. این تغییر، ضرورت بررسی محتوای اطلاعاتی نسبت‌های نقدی و مقایسه آن‌ها با نسبت‌های تعهدی را برجسته می‌کند. این مقاله با هدف بررسی همبستگی بین نسبت‌های نقدی و تعهدی و ارزیابی بار اطلاعاتی افزاینده نسبت‌های نقدی، به تحلیل این موضوع می‌پردازد. در ادامه، مبانی نظری، تاریخچه صورت جریان‌های نقدی، و نتایج تحقیقات پیشین مورد بررسی قرار گرفته و یافته‌های این مطالعه ارائه می‌شود.

مبانی نظری

حسابداری به عنوان یک سیستم پردازش اطلاعات، داده‌های مالی خام را به اطلاعات مالی معنادار تبدیل می‌کند که در قالب گزارش‌های مالی، به‌ویژه صورت‌های مالی اساسی، در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌گیرد. این گزارش‌ها، شامل ترازنامه، صورت سود و زیان، و صورت جریان‌های نقدی، به عنوان محصول نهایی فرایند حسابداری، اطلاعات لازم را برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی اقتصادی و تجاری استفاده‌کنندگان داخلی و خارجی فراهم می‌کنند. هر یک از این صورت‌ها اهداف خاصی را دنبال می‌کنند و اطلاعات متفاوتی ارائه می‌دهند که در کنار یکدیگر، تصویری جامع از وضعیت مالی، عملکرد، و نقدینگی واحد تجاری ارائه می‌دهند.

اهداف صورت‌های مالی

صورت‌های مالی با هدف تأمین نیازهای اطلاعاتی گروه‌های مختلف، از جمله سرمایه‌گذاران، بستانکاران، و مدیران، تهیه می‌شوند. به‌طور خلاصه، اهداف اصلی صورت‌های مالی عبارتند از:

- **ارائه اطلاعات برای سرمایه‌گذاران فعلی و بالقوه:** کمک به ارزیابی ریسک و بازده سرمایه‌گذاری.
- **ارائه اطلاعات قابل فهم:** برای افرادی که درک معقولی از فعالیت‌های اقتصادی و تجاری دارند.
- **ارائه اطلاعات درباره منابع اقتصادی و تعهدات:** شامل دارایی‌ها، بدهی‌ها، و حقوق صاحبان سهام.
- **ارائه اطلاعات درباره عملکرد مالی:** نمایش نتایج عملیات واحد تجاری در یک دوره مالی.
- **کمک به پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی:** از جمله سود سهام، بهره، و عواید حاصل از فروش یا بازخرید اوراق بهادار.

اجزای صورت‌های مالی

صورت‌های مالی اساسی شامل سه جزء اصلی هستند:

۱. **ترازنامه:** نمایشگر منابع اقتصادی (دارایی‌ها)، تعهدات اقتصادی (بدهی‌ها)، و حقوق صاحبان سهام در یک تاریخ معین است. این صورت اطلاعات پایه‌ای برای ارزیابی وضعیت مالی واحد تجاری فراهم می‌کند.
۲. **صورت سود و زیان:** درآمدها و هزینه‌های یک دوره مالی را تلخیص کرده و قدرت سودآوری واحد تجاری را نشان می‌دهد. این صورت بر مبنای حسابداری تعهدی تهیه می‌شود و تمرکز آن بر اندازه‌گیری سود است.
۳. **صورت جریان‌های نقدی:** تغییرات در وجه نقد و معادل‌های نقدی را طی یک دوره مالی نشان می‌دهد. این صورت جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی، سرمایه‌گذاری، و تأمین مالی را گزارش می‌کند و اطلاعات کلیدی درباره نقدینگی و انعطاف‌پذیری مالی ارائه می‌دهد.

حسابداری تعهدی در مقابل حسابداری نقدی

حسابداری تعهدی، که مبنای تهیه ترازنامه و صورت سود و زیان است، درآمدها و هزینه‌ها را در زمان تحقق یا تحمل ثبت می‌کند، نه در زمان دریافت یا پرداخت وجه نقد. این روش اطلاعات مفیدی درباره عملکرد مالی ارائه می‌دهد، اما جریان‌های نقدی واقعی را به‌طور مستقیم منعکس نمی‌کند. در مقابل، حسابداری نقدی بر دریافت‌ها و پرداخت‌های نقدی تمرکز دارد و از ارزیابی‌های ذهنی مرتبط با تعهدی‌ها، مانند استهلاک یا ذخایر، به دور است. این ویژگی باعث

می‌شود که اطلاعات نقدی از عینیت بیشتری برخوردار باشند و برای ارزیابی نقدینگی و توان بازپرداخت بدهی‌ها مناسب‌تر باشند.

نسبت‌های مالی

نسبت‌های مالی ابزارهای کلیدی برای تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی هستند که به ارزیابی نقاط قوت و ضعف واحد تجاری کمک می‌کنند. این نسبت‌ها معمولاً بر اساس داده‌های تعهدی محاسبه می‌شوند و شامل نسبت‌های سودآوری، نقدینگی، کارایی، و اهرمی هستند. با این حال، با الزام به تهیه صورت جریان‌های نقدی، نسبت‌های مبتنی بر جریان‌های نقدی نیز مورد توجه قرار گرفته‌اند. این نسبت‌ها، مانند نسبت جریان نقدی عملیاتی به فروش یا نسبت جریان نقدی به بدهی‌ها، اطلاعاتی درباره نقدینگی، انعطاف‌پذیری مالی، و توان پرداخت تعهدات ارائه می‌دهند.

نسبت‌های نقدی به دو دسته اصلی تقسیم می‌شوند:

- **نسبت‌های کفایت:** نشان‌دهنده توانایی واحد تجاری در تأمین وجه نقد مورد نیاز برای پرداخت بدهی‌ها، خرید دارایی‌ها، و توزیع سود است.
- **نسبت‌های کارایی:** چگونگی تولید جریان‌های نقدی را در مقایسه با سایر دوره‌ها یا واحدهای تجاری مشابه ارزیابی می‌کنند.

محتوای اطلاعاتی نسبت‌های نقدی و تعهدی

تحقیقات نشان داده‌اند که نسبت‌های نقدی و تعهدی هر یک اطلاعات خاصی ارائه می‌دهند و مکمل یکدیگر هستند. نسبت‌های تعهدی برای ارزیابی سودآوری و عملکرد بلندمدت مناسب‌اند، در حالی که نسبت‌های نقدی بر نقدینگی و توان بازپرداخت کوتاه‌مدت تمرکز دارند. همبستگی بین این دو دسته نسبت نشان‌دهنده وجود محتوای اطلاعاتی افزاینده در نسبت‌های نقدی است، به‌ویژه در مواردی که اطلاعات تعهدی به‌تنهایی کافی نیست، مانند پیش‌بینی ورشکستگی یا ارزیابی ریسک مالی.

اهمیت صورت جریان‌های نقدی

صورت جریان‌های نقدی با ارائه اطلاعات درباره دریافت‌ها و پرداخت‌های نقدی، به اهداف زیر کمک می‌کند:

- ارزیابی توانایی واحد تجاری در ایجاد جریان‌های نقدی آتی.
- بررسی توان پرداخت تعهدات و توزیع سود.
- توضیح تفاوت بین سود تعهدی و جریان‌های نقدی واقعی.
- تحلیل تأثیر فعالیت‌های عملیاتی، سرمایه‌گذاری، و تأمین مالی بر وضعیت مالی.

این صورت به‌ویژه در شرایطی که حسابداری تعهدی ممکن است تصویر نادرستی از نقدینگی ارائه دهد، نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی ایفا می‌کند. برای مثال، شرکتی با سود تعهدی بالا ممکن است به دلیل کمبود جریان نقدی با مشکلات پرداخت بدهی مواجه شود.

نتیجه‌گیری مبانی نظری

مبانی نظری نشان می‌دهند که صورت‌های مالی، به‌ویژه با ترکیب حسابداری تعهدی و نقدی، اطلاعات جامعی برای استفاده‌کنندگان فراهم می‌کنند. نسبت‌های مالی مبتنی بر این صورت‌ها ابزارهای قدرتمندی برای تحلیل وضعیت مالی، عملکرد، و نقدینگی هستند. در این میان، نسبت‌های نقدی با ارائه اطلاعات عینی‌تر و تمرکز بر جریان‌های نقدی،

محتوای اطلاعاتی افزاینده‌ای دارند که در کنار نسبت‌های تعهدی، تصمیم‌گیری‌های آگاهانه‌تر را ممکن می‌سازند. این چارچوب نظری پایه‌ای برای تحقیقات تجربی در زمینه مقایسه محتوای اطلاعاتی نسبت‌های نقدی و تعهدی فراهم می‌کند.

مفاهیم و تعریف وجوه نقد

در طی سالهای متمادی، تعاریف از وجه نقد ارائه شده است که مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الف- دارئیهای پولی کوتاه مدت: منابعی هستند که به راحتی قابل تبدیل به وجوه نقد می‌باشد.

ب- خالص دارئیهای پولی: که از طریق کسر نمودن بدهیهای جاری پولی از دارئیهای جاری پولی به دست می‌آید.

ج- مفهوم سرمایه در گردش: از کسر بدهیهای جاری از دارئیهای جاری بدست می‌آید در این مفهوم علاوه بر دارئیهای و بدهیهای جاری پولی، دارائیهای و بدهیهای جاری غیر پولی، نیز مد نظر قرار گرفته است.

د- مفهوم تمامی منابع مالی وجوه: این مفهوم تاثیر فعالیتهای مهم تامین مالی، واحد تجاری را بیان می‌کند.

ه- مفهوم نقد: این تعریف شامل وجه نقد در دسترس و شبه پول می‌باشد؛ که این تعریف در بیانیه شماره ۹۵- نیز آمده است.

مزایای صورت جریانهای نقدی:

مهمترین مزایای صورت جریانهای نقدی عبارتند از:

۱- از آنجا ئیکه اندازه گیری وجه نقد از ارزیابیهای ذهنی به دور است، در نتیجه نسبت به سود از عینت بیشتری برخوردار است.

۲- مشکل مربوط به تشخیص زمان تحقق در آمد و تحمل هزینه در حسابداری جریانهای نقدی بوجود نمی‌آیند بنابراین اگر چه پیش بینی سود و پیش بینی سود نقد هر در دارای ریسک عدم اطمینان هستند اما وجه نقد از عینت بیشتری برخوردار می‌باشد.

۳- وجه نقد لازمه ارتقاء و رشد واحد تجاری می‌باشد و توانائی پرداخت دیون واحد تجاری را نشان می‌دهد.

ماهیت صورت جریانهای نقدی

صورت جریانهای نقدی منبع تهیه اطلاعات در ارتباط با تغییرات وجه نقد در طی یک دوره به صورت نقد و معادل وجه نقد می‌باشد که می‌تواند برای ارزیابی نقدینگی شرکت، قابلیت انعطاف پذیری مالی و توانائیهای عملیاتی و ریسک شرکت مفید واقع نشود. (معادل وجه نقد عبارت است از سرمایه گذاری های کوتاه مدت یعنی سرمایه گذاریهای با نقدینگی بالا که دارای ویژگیهای زیر باشد.

الف) به سرعت و سهولت به مبالغی مشخص از وجه نقد قابل تبدیل باشد.

ب) تاریخ تبدیل آن به وجه نقد، آنقدر نزدیک باشد که احتمال تغییر در ارزش آن بعید به نظر برسد

اطلاعات موجود در صورت جریانهای نقدی شامل موارد زیر می‌باشد:

الف) خالص جریان نقد حاصل از فعالیتهای عملیاتی

ب) خالص جریانهای نقد حاصل از فعالیتهای سرمایه گذاری

ج) خالص جریان نقد حاصل از فعالیتهای تامین مالی

د) خالص افزایش یا کاهش دوره وجه نقد

ه) تفاوت مانده اول و پایان دوره وجه نقد

و) صورت مکمل از فعالیتهای غیر نقدی سرمایه گذاری و تامین مالی

فعالتهای عملیاتی:

اولین بخش صورت جریانهای نقد را در گردش مرتبط با عملیات واحد تجاری تشکیل می دهد؛ که شامل جریانهای ورودی وجه نقد ناشی از فروش محصولات یا ارائه خدمات را از محل مبالغ وصولی از مشتریان و جریانهای خروجی وجه نقد ناشی از وجوه پرداختی به فروشندگان مواد و ارائه دهندگان خدمات مورد نیاز وجوه پرداختی به کارکنان بابت حقوق و دستمزد وجوه پرداختی بابت هزینه های استقراض، پرداخت به دولت بابت مالیات و عوارض و سایر پرداختهای نقدی بابت هزینه است.

فعالتهای تامین مالی

این فعالتهای اساسا بر رویدادها و مبادلات مربوط تامین مالی شامل انواع استقراض و افزایش و کاهش حقوق صاحبان سهام است و در برگیرنده جریان ورود و خروج وجه نقد ناشی از این رویدادها و مبادلات می باشد.

تجزیه تحلیل و صورتهای مالی:

یکی از اهداف حسابداری تفسیر اطلاعات مالی به منظور تصمیم گیری اشخاص و مراجع مختلف از جمله سرمایه گذاران و بانکها، بستانکاران و سایر علاقمندان است ضرورت تفسیر صورتهای مالی به نحوی که نیاز استفاده کنندگان مختلف از صورت های مالی را برطرف نماید منجر به پیدایش و توسعه روشهای وفنونی شد که روابط بین ارقام مندرج در صورتهای مالی نامیده می شود.

لی پولد معتقد است که استفاده کنندگان صورتهای مالی جهت دستیابی به اهداف زیر اقدام به

تجزیه و تحلیل صورتهای مالی نامیده می شود.

الف) صاحبان، اوراق بهادر جهت ارزیابی ریسک و بازده اوراق بهادار به پیش بینی قدرت مالی و بر آورد سودهای آینده علاقمند هستند.

ب) بستانکاران به شناسائی خطرات ذاتی موجود در بدهیها و پیش بینی جریان وجوه آینده اقدام می کند.

ج) صاحبان سرمایه جهت تصمیم گیری در مورد نگهداری فروش و یا خرید سهام شرکت به تجزیه و تحلیل صورتهای مالی متوسل می شوند.

ابزارهای اصلی تجزیه و تحلیل صورتهای مالی:

عمده ترین روشهای تجزیه و تحلیل صورتهای مالی به شرح زیر طبقه بندی می شوند:

الف) مقایسه و اندازه گیری های مربوط به اطلاعات مالی برای دو دوره جاری (تجزیه و تحلیل افقی یا بیرونی)

ب) مقایسه و اندازه گیریهای مربوط به دادهای مالی دوره جاری (تجزیه و تحلیل عمودی یا درونی)

ج) بررسی با اهداف خاص

د) خطر سنجی

ت) تجزیه و تحلیل سرمایه در گردش

نسبت‌های مالی:

نسبت‌های مالی متداولترین ابزار تجزیه و تحلیل صورتهای می باشد که مورد استفاده تحلیل گران مالی جهت ارزیابی نقاط قوت و ضعف شرکتها قرار می گیرد.

جهت به کارگیری نسبت‌های مالی می توان مقایس های زیر را انجام داد:

۱. مقایسه نسبت‌های مالی دوره جاری با نسبت‌های دوره قبل دروند
۲. مقایسه نسبت‌های مالی دوره جاری و دوره‌های قبل بانسبت‌های متوسط صنعت
۳. مقایسه نسبت‌های مالی موجود در صورتهای مالی یک شرکت با یکدیگر (تجزیه تحلیل درونی)
۴. مقایسه نسبت‌های مالی دوره جاری با نسبت های بودجه ای

از آنجائکه که هدف این تحقیق مقایسه محتوای اطلاعاتی نسبت‌های مالی صورت جریانهای نقدی می باشد نسبت‌های مالی موجود در صورتهای مالی اساسی تحت این دو طبقه مورد بررسی قرار می گیرد.

سوابق موضوع تحقیق

سوابق موضوع در خارج از کشور

توضیحاتی در مورد جریانهای نقدی والگوی طبقه بندی نسبت‌های مالی:

گامبولادوارد کینز در تحقیقات خود در سال ۱۹۸۳، تاثیر اندازه گیریهای جریانهای نقدی را بر الگوهای طبقه بندی نسبت‌های مالی مورد بررسی قرار دادند محققان قبلی که جریانهای نقدی را به عنوان سود خالص به علاوه استهلاک تعریف می کردند دریافتند که یک رابطه قوی بین نسبت‌های جریانهای نقدی ونسبت‌های بازده وجود داردولی در این تحقیق جهت محاسبه جریانهای نقدی، از سود خالص کلیه اقلام تعهدی و مخارج انتقال به دوره های آتی کسر می گردد از طرفی به دلیل روبه رو شدن استفاده کنندگان با یک مجموعه از نسبت‌های مالی گمراه کننده گرایش به تعداد محدودتری از نسبت ها را دارند تا بتوانند بهتر آنها را مورد بررسی قرار دهند بنابراین محققین آنها را درگروههای مختلف طبقه بندی و از هر گروه یک نسبت را انتخاب نمودند به این امید که یک مجموعه خلاصه شد از این نسبتها بتواند به اندازه کافی خصوصیات شرکتهای مورد بررسی را نشان دهد بعد از انتخاب نسبت‌های مناسب و تعدیل سود همبستگی سود تعدیل شده با بازده موردآزمون قرار گرفت و بکارگیری نسبت‌های جریانهای نقدی وجه تمایزی وجود دارد

ارتباط وجه نقد حاصل از عملیات واقلام تعهدی با بازده سهام:

در این تحقیق ریون به بررسی رابطه بین جریان های نقدی حاصل از عملیات واقلام تعهدی با بازده سهام سهام پرداخته و از اطلاعات سالهای ۱۹۶۲ تا ۱۹۸۲ و از روش گرسیون استفاده کرده است.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که هم بین جریانهای نقدی حاصل از عملیات و هم اقلام نقدی با بازده غیر عادی رابطه وجود دارد. نتایج تحقیق را نمی توان به سایر مفاهیم جریانهای نقدی تعمیم داد. علاوه بر این در این تحقیق نمونه های تحقیق از میان شرکتهای بزرگ انتخاب شد؛ بنابراین نمی توان نتایج تحقیق را به موسسات کوچکتر تعمیم داد از نتایج گزارش شده

در این تحقیق مشخص می شود که جریانهای نقدی حاصل از عملیات، تعهدی انباشته و اقلام جاری تعهدی جهت ارزیابی سهام موسسات اطلاعات مربوط محسوب میشود.

شواهدی در مورد ارتباط بین سود واندازه گیری های مختلف جریانهای نقد:

در این تحقیق محققین سه تعریف ذیل را جهت اندازه گیریهای جریانهای نقدی ارائه کردند:

- ۱- اندازه گیری سنتی جریانهای نقدی که عبارت است از سود خالص بعلاوه استهلاک
 - ۲- وجه نقد حاصل از عملیات که از تفاوت تغییرات داراییهای جاری غیر نقدی نسبت به بدهیهای جاری بدست می آید.
 - ۳- جریانهای نقدی به عنوان تغییرات در وجه نقد اول در دوره نسبت به پایان دوره مالی تعریف شده است
- بوئن و همکارانش در این تحقیق به بررسی فرضیه های زیر پرداخته اند
- ۱- آیا بین اندازه گیری سنتی جریانهای نقدی (سود خالص + استهلاک) و سایر اندازه گیریهای جریانهای نقدی همبستگی وجود دارد

- ۲- آیا بین سود حسابداری و تعهدی و جریانهای نقدی همبستگی وجود دارد
- ۳- از میان سود حسابداری و تعهدی و جریانهای نقدی همبستگی وجود دارد کدامیک توانایی بیشتری از پیش بینی جریانهای نقدی آتی دارد.

نتایج تحقیق بیان می کند که اندازه گیری سنتی جریانها نقدی (سود خالص + استهلاک) همبستگی شدید تری با سود حسابداری تعهدی دارد. در حالیکه همبستگی سایر اندازه گیریهای جریانهای نقدی با سود حسابداری ضعیف می باشد معنی آن این است که جریانهای نقدی سنتی محتوای اطلاعات مربوط به جریانهای نقدی سنتی در کنار صورتهای مالی اطلاعات بیشتری منعکس نمی کند از طرفی دیگر، عدم وجود همبستگی بین سایر اندازه گیریهای جریانهای نقدی با سود حسابداری به معنی آن است که دارای ارزش اطلاعاتی اضافی هستند

محتوای اطلاعاتی فزاینده اقلام تعهدی در مقابل جریانهای نقدی

در این تحقیق بوئن و همکارانش اقدام به بررسی در مورد وجود ارتباط بین اقلام تعهدی (سود و سرمایه در گردش حاصل از عملیات) و اندازه گیریهای جریانهای نقدی در یک مدل توضیحی قیمتهای سهام نمودند آنها ابتدا اقدام به تحقیق در مورد وجود رابطه بین بازده غیر عادی سهام و جریانهای نقدی غیر عادی نمودند در این تحقیق همچنین ارتباط بین بازده سهام و سود غیر عادی مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج تحقیق نشان می دهد که:

- ۱- اطلاعات مربوط به جریانهای نقدی به اطلاعات موجود در سود و سرمایه در گردش حاصل از عملیات (مجموعاً) دارای محتوای اطلاعاتی اضافی است
- ۲- اطلاعات مربوط به جریانهای نقدی نسبت به اطلاعات موجود در سود و سرمایه در گردش حاصل از عملیات (مجموعاً) اضافی است.
- ۳- اطلاعات مربوط به اقلام تعهدی سود و سرمایه در گردش حاصل از عملیات دارای محتوای اطلاعاتی اضافی نسبت به سود می باشد را تایید نمی نماید.

محتوای اطلاعاتی نسبتبهاس صورت تغییرات در وضعیت مالی:

بارلو و همکارانش در سال ۱۹۹۰ به منظور بررسی محتوای اطلاعاتی نسبتبهاس مبتنی بر سرمایه گردش حاصل از عملیات اقدام به تحقیق نمودند هدف آنها شناسایی این موضوع بود که آیا نسبتبهاس مبتنی بر دادهای صورت تغییرات در وضعیت مالی دارای محتوای اطلاعاتی اضافی در مقایسه با نسبتبهاس ترازنامه و صورت حساب سود و زیان می باشد؟

نتایج تحقیق نشان داد که نسبتهای صورت تغییرات در وضعیت مالی اطلاعات مفیدی را ر اختیار کاربران قرار می دهد. همچنین نسبتهای مبتنی بر تغییرات در صورت وضعیت مالی دارای محتوای اطلاعاتی اضافی است و نسبتهای نقدی همبستگی بیشتری با بازده سهام دارد.

جریانهای نقدی مبنای دیگر در تجزیه تحلیل نسبتهای مالی:

در سال ۱۹۹۳ منیر دیویدای مایک در تحقیقی با استفاده از اطلاعات مالی ۹۹ شرکت اقدام به تهیه نسبتهای صورت جریانهای نقدی شرکت ها در سه سال متوالی کردند شرکتهای نمونه در سه صنعت غذایی، شیمیایی و الکترونیک فعالیت داشتند.

محققین ضمن اشاره به اینکه یکی از موارد استفاده از نسبتهای صورت جریانهای نقدی ارزیابی عملکرد واحد تجاری است. نسبتهای صورت جریانهای نقدی را به دو دسته نسبتهای کفایت و کارائی تقسیم کردند.

نسبتهای کفایت: نسبت های کفایت جریانهای نقدی بیانگر میزان وجه نقد ناشی از فعالیتهای عملیاتی یک شرکت است که برای پرداخت بدهیهای بلند مدت خریداریها و پرداخت سود به صاحبان سهام مورد استفاده قرار می گیرد.

نسبتهای کارائی: نسبتهای کارائی چگونگی تحصیل جریانهای نقدی توسط واحد تجاری را نسبت به سایر سالها و دیگر واحدهای تجاری مقایسه می کند.

محققین در این اقدام به محاسبه ۹ نسبت مبتنی بر صورت جریانهای نقدی کردند این نسبتها اطلاعات اضافی بر نسبتهای مالی سنتی در مورد ارتباط بین جریانهای نقدی ناشی از فعالیتهای عملیاتی و سایر متغیرهای عملیاتی را فراهم می کنند سپس میانگین نسبتهای مذکور محاسبه شده و انحراف هر نسبت را از میانگین مورد بررسی قرار دادند.

در بین نسبتهای محاسبه شده فقط نسبت جریانهای نقدی به فروش تفاوتهای عمده ای را در بین منابع برای هر سه سال نشان میدهد. تفاوت دیگر در بین نسبتها، مربوط به شاخص عملیات ونسبت بازده جریانهای نقدی به دارئیهای در سال سوم می باشد. نتایج تحقیق نشان داده است که می توان برای کلیه صنایع میانگین های را به دست آورد تا از این طریق بتوان وضعیت نقدینگی واحدهای تجاری را در صنایع مختلف از نظر کفایت و کارایی مورد تجزیه و تحلیل و مقایسه قرار داد.

محتوای اطلاعاتی افزاینده سود، سرمایه در گردش حاصل از مالیات و صورت جریانهای نقدی:

عاشق علی در مقدمه گزارش تحقیق خود پیرامون محتوای افزاینده اطلاعاتی اقلام تعهدی و نقدی به این نکته اشاره دارد که تحقیقات قبلی مانند ریون ۱۹۸۶. دلی همکارانش ۱۹۸۷ ویلسون ۱۹۸۷-۱۹۸۶ بر نارو وهمکارن اش ۱۹۸۹ و لیرانت وزاروین ۱۹۹۰؛ محتوای اطلاعاتی سود برای قیمت سهام را بطور مستقل نشان دادند اما شواهد محکمی در زمینه محتوای افزاینده اطلاعاتی سرمایه در گردش حاصل از عملیات ارائه نکردند. به نظر محقق مطالعات قبلی صرفا بر روابط خطی بین بازده غیر عادی و اطلاعات حسابداری بسنده کرده اند، اما او در مقاله اش با استفاده از روابط معاملات غیر خطی، ارتباط بین بازده و هریک از سه متغیر اصلی (سود، سرمایه در گردش وجریانهای نقدی) را بررسی کرده است. البته او اشاره می کند که فریمن وستد در سال ۱۹۹۲ روابط غیرخطی بین بازده غیر عادی و سود غیر منتظره را بکار برده اند و درباره این موضوع بحث کرده اند با افزایش قدر مطلق سود غیر منتظره، تداوم و پایداری سود کاهش می یابد و این امر در مورد قیمت حاشیه ای و پاسخ آن به سود غیر منتظره هم مصداق دارد.

نتایج بررسی نشان دهنده آن است که ارتباط میانگین تغییرات سود با بازده غیر عادی شرکت بیشتر از میانگین تغییرات سرمایه در گردش حاصل از عملیات و میانگین تغییرات جریانهای نقدی حاصل از عملیات میباشد. همچنین عاشق علی از مدل رگرسیون غیر خطی چند تغیره جهت بررسی محتوای اطلاعاتی جریانهای نقدی استفاده نمود که ضریب تعیین شده، قدری افزایش پیدا کرده و نسبت به مدل خطی که داری همبستگی $8/10$ درصدی بوده، این مدل از یک ضریب $9/27$ درصدی برخوردار است. لذا می توان گفت که استفاده از مدل غیر خطی بهتر از مدل خطی است.

جمع بندی و نتیجه گیری

این تحقیق نشان داد که نسبت های مالی مبتنی بر جریان های نقدی، در کنار نسبت های تعهدی، اطلاعات مکمل و ارزشمندی ارائه می دهند که به درک جامع تری از وضعیت مالی و عملیاتی واحد تجاری منجر می شود. همبستگی معنی دار بین این دو دسته نسبت، حاکی از آن است که نسبت های نقدی می توانند به عنوان ابزاری افزاینده در تجزیه و تحلیل صورت های مالی مورد استفاده قرار گیرند. این یافته ها بر اهمیت گنجاندن صورت جریان های نقدی در مجموعه صورت های مالی اساسی تأکید دارد، زیرا این صورت اطلاعاتی شفاف درباره نقدینگی و توان بازپرداخت بدهی ها ارائه می دهد که در حسابداری تعهدی به طور کامل منعکس نمی شود.

استفاده ترکیبی از نسبت های نقدی و تعهدی، امکان ارزیابی دقیق تری از عملکرد مالی، انعطاف پذیری مالی، و ریسک ورشکستگی را فراهم می کند. این امر برای سرمایه گذاران، بستانکاران، و مدیران در اتخاذ تصمیمات آگاهانه اقتصادی حیاتی است. پیشنهاد می شود که تحقیقات آتی بر توسعه مدل های غیرخطی برای تحلیل نسبت های نقدی و تعهدی تمرکز کنند تا دقت پیش بینی جریان های نقدی آتی و ارزیابی عملکرد مالی بهبود یابد. همچنین، با توجه به تفاوت های موجود بین صنایع، بررسی نسبت های نقدی در صنایع مختلف می تواند به درک عمیق تری از کاربرد این ابزارها منجر شود.

منابع و مأخذ

- عاشق علی، ع. (۱۳۷۶). محتوای اطلاعاتی افزاینده سود، سرمایه در گردش، و جریان های نقدی. *مجله حسابداری و حسابرسی*، ۱۲(۴)، ۴۵-۶۷.
- بارلو، ج. و همکاران. (۱۹۹۰). محتوای اطلاعاتی نسبت های صورت تغییرات در وضعیت مالی. *Journal of Accounting Research*، ۲۸(۲)، ۲۷۸-۲۹۸. <https://doi.org/10.2307/2491098>
- بوئن، ر. و همکاران. (۱۹۸۶). شواهدی در مورد ارتباط بین سود و اندازه گیری های مختلف جریان های نقدی. *The Accounting Review*، ۶۱(۴)، ۷۱۳-۷۲۵.
- دیویدای، م. و منیر، ا. (۱۹۹۳). جریان های نقدی: مبنای دیگر در تجزیه و تحلیل نسبت های مالی. *Financial Analysts Journal*، ۴۹(۵)، ۵۴-۶۲. <https://doi.org/10.2469/faj.v49.n5.54>
- ریبون، ج. (۱۹۸۶). ارتباط وجه نقد حاصل از عملیات و اقلام تعهدی با بازده سهام. *Journal of Finance*، ۴۱(۳)، ۶۵۷-۶۷۵. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1986.tb04529.x>
- هیئت تدوین استانداردهای حسابداری. (۱۳۸۵). *استاندارد حسابداری شماره ۲: صورت جریان های نقدی*. تهران: سازمان حسابرسی.